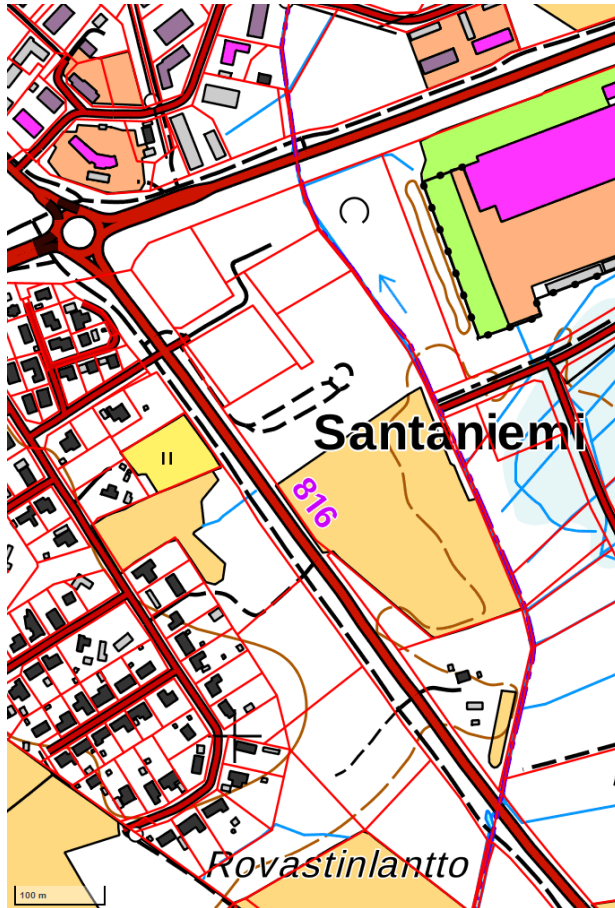

OULUN SALMIOJAN LÄNSIPUOLEN LUONTOSelvitys

9.10.2019
Juha Siekkinen
KOSTEIKKOMAAILMA

Sisällys

TIIVISTELMÄ	3
1 JOHDANTO.....	4
2 AINEISTO JA MENETELMÄT	4
3 SELVITYSALUEEN YLEISKUVAUS SEKÄ KASVILLISUUS JA KASVISTO	6
3.1 Osa-alue 1.....	8
3.2 Osa-alue 2.....	10
3.3 Osa-alue 3.....	11
4 KIRJALLISUUS.....	12

Taustakartat, ilmakuvat, väärävärικuvat, laserkeilausaineistot, pohjavesi, kiinteistörajat ja -tunnukset, hydrologia: © Maanmittauslaitos.

Valokuvat: © Juha Siekkinen, Kosteikkomaailma.

TIIVISTELMÄ

Oulun Oulunsalossa sijaitsevan Salmiojan länsipuolen ja Kempeleentien välisen alueen luontokartoituksessa v. 2019 todettiin **kahdella kohteella luontoarvoja, joilla on paikallista arvoa** ja niiden sijainnit ovat kuvassa 1.

Kohde 1: Pohjoisosassa kiinteistöillä 564-895-0-815 ja 564-430-235-0, jossa on luonnonmetsälle ominaisia rakennepiirteitä pienellä alueella.

Kohde 2: Eteläosassa kiinteistöllä 564-430-11357, jossa on luonnonmetsälle ominaisia rakennepiirteitä pienellä alueella.

Selvitysalue on ollut intensiivisen ihmistoiminnan kohteena jo pitkään. Alueen maisemaa ja luontoa hallitsevat keskiosan maatalouskäytössä olevat alueet nurmi- ja viljapeltoineen. Sen pohjoispuolella on aikoinaan käytöstä poistuneita peltoja, joilla kasvaa luontaisesti levinnyttä lehtipuustoa sekä pienellä alalla sekametsää ja entisen, puretun lääketehaan kiinteistö maankasausalueineen. Eteläosassa on havupuuvaltaista metsää, jota on osin hoidettu ja osin jäänyt kehittymään luontaisen sukkession mukaisesti ja yksityiskäytössä oleva omakotitalo omalla kiinteistöllä. Idässä alue rajautuu Salmiojaan, jota on pitkältä osalta ruopattu v. 2018 tai 2019 aikana. Länsireunana on Kempeleentie, tiennumero 816.

Viitasammakolle sopivia lisääntymis- ja levähdysalueita ei todettu. Salmioja on saattanut olla talvehtimispaikkana.

Kuva 1. Salmiojan länsipuolen kartoitusalueen todetut paikallisesti arvokkaat luontokohteet.

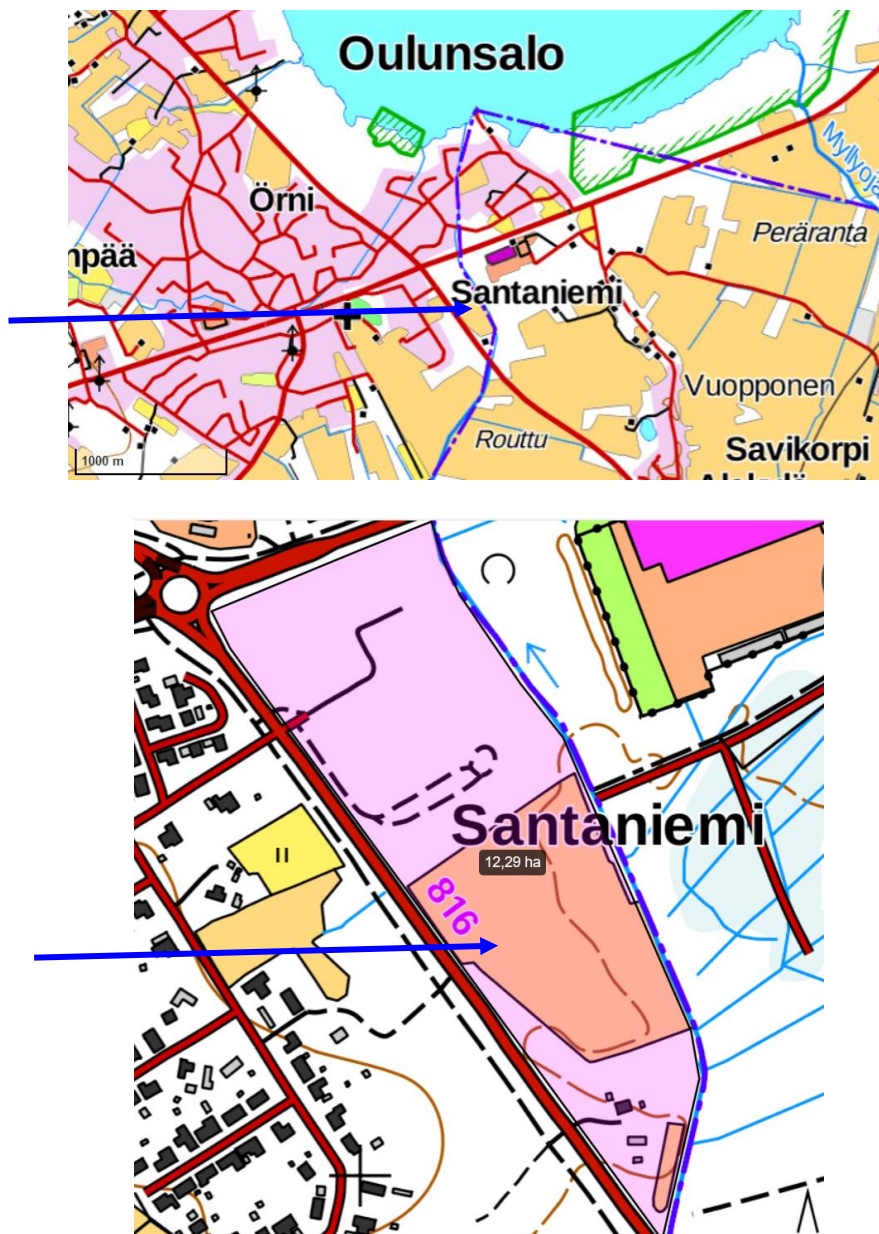
1 JOHDANTO

Tässä raportissa kuvataan Oulun kaupungin alueella sijaitsevan Salmiojan länsipuolen luontoarvot. Työn on tehnyt biologi FM Juha Siekkinen Kosteikkomaailmasta.

Oulun Oulunsalossa sijaitsevan Salmiojan länsipuolella ja Kempeleentien välissä oleva maa-alue sijaitsee Kempeleen Vihiluodon yritysalueen vieressä länsipuolella. Kempeleen kunta on tehnyt asemakaavan muutoksen ja laajennuksen Kempeleen Vihiluodon yritysalueella. Kempeleen kunta tilasi 15.5.2017 Kosteikkomaailmalta alueelle liittyvän viitasammakkoselvityksen ja 22.6.2017 luontoselvityksen, jossa alueen luontoarvoja selvitettiin muiltakin osin.

2 AINEISTO JA MENETELMÄT

Selvitysalue sijaitsee Oulun Oulunsalossa sijaitsevan Salmiojan ja sen länsipuolella olevan Kempeleentien välisellä alueella, pohjoisessa rajana on Lentokentäntie. Selvitysalueen pinta-ala on 12,3 ha (kuva 2)

Kuva 2. Selvitysalueen sijainti ja pinta-ala.

Kasvisto- ja kasvillisuuskartoitus tehtiin 23.9.2019. Alue käveltiin siten, että havaittiin erilaiset kasvillisuusalueet lukuun ottamatta eteläosassa sijaitsevan yksityisen piha-alueen.

Maastokäynneillä inventoitiin selvitysalueen luonnon ja maiseman yleispiirteet sekä arvokkaiden luontokohteiden esiintyminen. Näitä olivat luonnonsuojelulain 29 §:n mukaiset suojellut luontotyytit, vesilain 2 luvun 11 §:n mukaiset kohteet ja muut arvokkaat pienvedet, metsälain 10 §:n mukaiset erityisen tärkeät elinympäristöt sekä mahdolliset muut arvokkaat luontokohteet. Lisäksi inventoitiin Suomessa uhanalaiseksi tai silmälläpidettäväksi luokiteltujen (Raunio ym. 2008a, b) luontotyyppien esiintyminen.

Viitasammakolle sopivien lisääntymis- ja levähdysalueiden kartoitus tehtiin laserkeilausaineiston avulla sekä käyttämällä Kosteikkomaailman v. 2017 raporttia, jolloin kartoitettiin mm. Salmiojan soveltuvuutta viitasammakon lisääntymisalueena. Tässä selvityksessä toimeksianto saatiin loppukesällä, jolloin viitasammakon lisääntymisalueita ei pysty selvittämään siten kuin keväällä viitasammakon kutuaikana tehtävällä selvityksellä. Sen vuoksi sopivien kohteiden kartoituksessa käytettiin maastokartoitusta ja laserkeilausaineistoa, jolla voidaan hahmottaa maanpinnan muotoja ja sitä kautta sopivia viitasammakolle sopivia plutaikkoja ja muita vesialueita. Maastokartoitus tehtiin samalla, kun kasvillisuuden ja kasviston kartoitus. Linnusto- tai nisäkäskartoitusta ei tehty Salmiojan suunnittelualueella.

Luontokohteiden arvottaminen

Luontokohteita arvotettiin neljän tason mukaan (vrt. Söderman 2003). Alimpien luokkien (3 ja 4) kriteerit ovat ohjeellisia ja niiden soveltamisessa on huomioitu mm. kohteen pinta-ala, monipuolisuus, luonnontila ja huomionarvoinen lajisto.

1. Kansainvälisesti arvokkaat alueet (K)

Alueet, jotka on arvioitu kansainvälisten arviointikriteerien perusteella tähän luokkaan kuuluviksi, esim. Natura 2000 -alueet tai kansainvälisesti tärkeät linnustoalueet eli IBA-alueet.

2. Valtakunnallisesti arvokkaat alueet (V)

Valtakunnallisissa luonnonsuojeluohjelmissa tai inventoinneissa valtakunnallisesti arvokkaiksi luokitellut kohteet. Kohteet, joiden luonnontila, luontotyytit ja lajisto täyttävät samat kriteerit kuin luontotyyppien ja lajien inventointi- ja arviointiohjeissa tai luonnonsuojeluohjelmissa on annettu valtakunnallisesti arvokkaille kohteille. Alueet, joilla on erityistä merkitystä valtakunnallisesti uhanalaisten luontotyyppien tai lajien esiintymisen kannalta. Alueet, jotka ovat erityisesti suojeltavan lajin säännöllisiä esiintymisalueita.

3. Maakunnallisesti arvokkaat alueet (M)

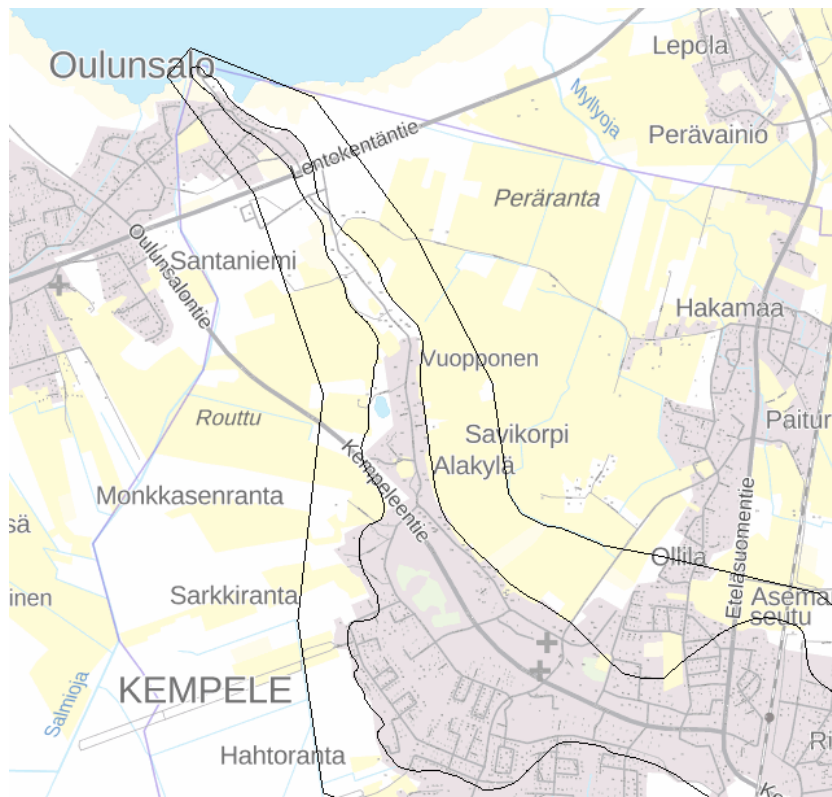
Valtakunnallisissa luonnonsuojeluohjelmissa tai inventoinneissa maakunnallisesti arvokkaiksi luokitellut kohteet. Kohteet, joiden luonnontila, luontotyytit ja lajisto täyttävät samat kriteerit kuin luontotyyppien ja lajien inventointi- ja arviointiohjeissa tai luonnonsuojeluohjelmissa on annettu maakunnallisesti arvokkaille kohteille. Alueet, joilla on merkitystä valtakunnallisesti uhanalaisten luontotyyppien tai lajien esiintymisen kannalta. Alueet, joilla on (useita) silmälläpidettäviä tai alueellisesti uhanalaisia luontotyyppisiä ja lajeja.

4. Paikallisesti arvokkaat alueet (P)

Alueet, joilla on merkitystä silmälläpidettävien luontotyyppien esiintymisen kannalta. Alueet, joilla on vähäistä merkitystä silmälläpidettävien tai alueellisesti uhanalaisten lajien esiintymisen kannalta. Kohteet, joilla esiintyy paikallisesti harvinaisia tai edustavia luontotyyppisiä tai lajeja.

3 SELVITYSALUEEN YLEISKUVAUS SEKÄ KASVILLISUUS JA KASVISTO

Selvitysalueen pinta- ja pohjamaa maaperä on hiesua (Hs) (Paikkatietoikkuna.fi). Alue sijaitsee Kempeleen pohjavesialueen ulkopuolella, sen länsipuolella (kuva 3).

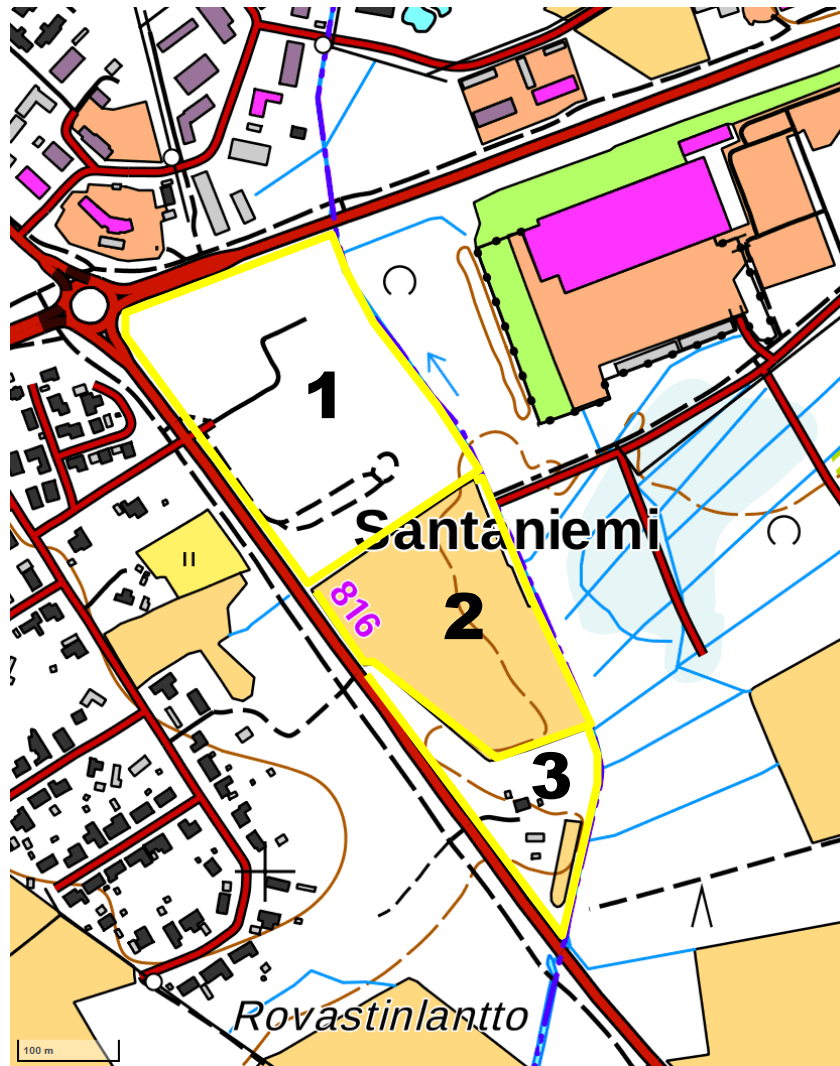
Kuva 3. Selvitysalue on Kempeleen pohjaveden muodostumisalueen pohjoisosassa (Maanmittauslaitos).

Selvitysalueen itäreunassa on pohjois-eteläsuuntainen Salmioja. Sen keskiosaa on ruopattu v. 2018 tai 2019 ja virtaussuunnaksi on suunnittelualan kohdalla siten muotoutunut pohjoisesta etelään. Peruskartalla virtaussuunnaksi on merkitty pohjoinen ja se voi olla sitä Lentokentäntien pohjoispuolella.

Alue on tasaista ja seudulle tyypillinen. Lähimaisemaa hallitsee suunnittelualan keskiosassa sijaitseva peltoalue, josta osa on nurmikasvillisuutta ja osa viljapeltä. Peltäaluetta reunustavat pohjoisessa käytöstä poistuneet pellot, joilla kasvaa nykyisin lehtipuustoa ja etelässä sekametsää.

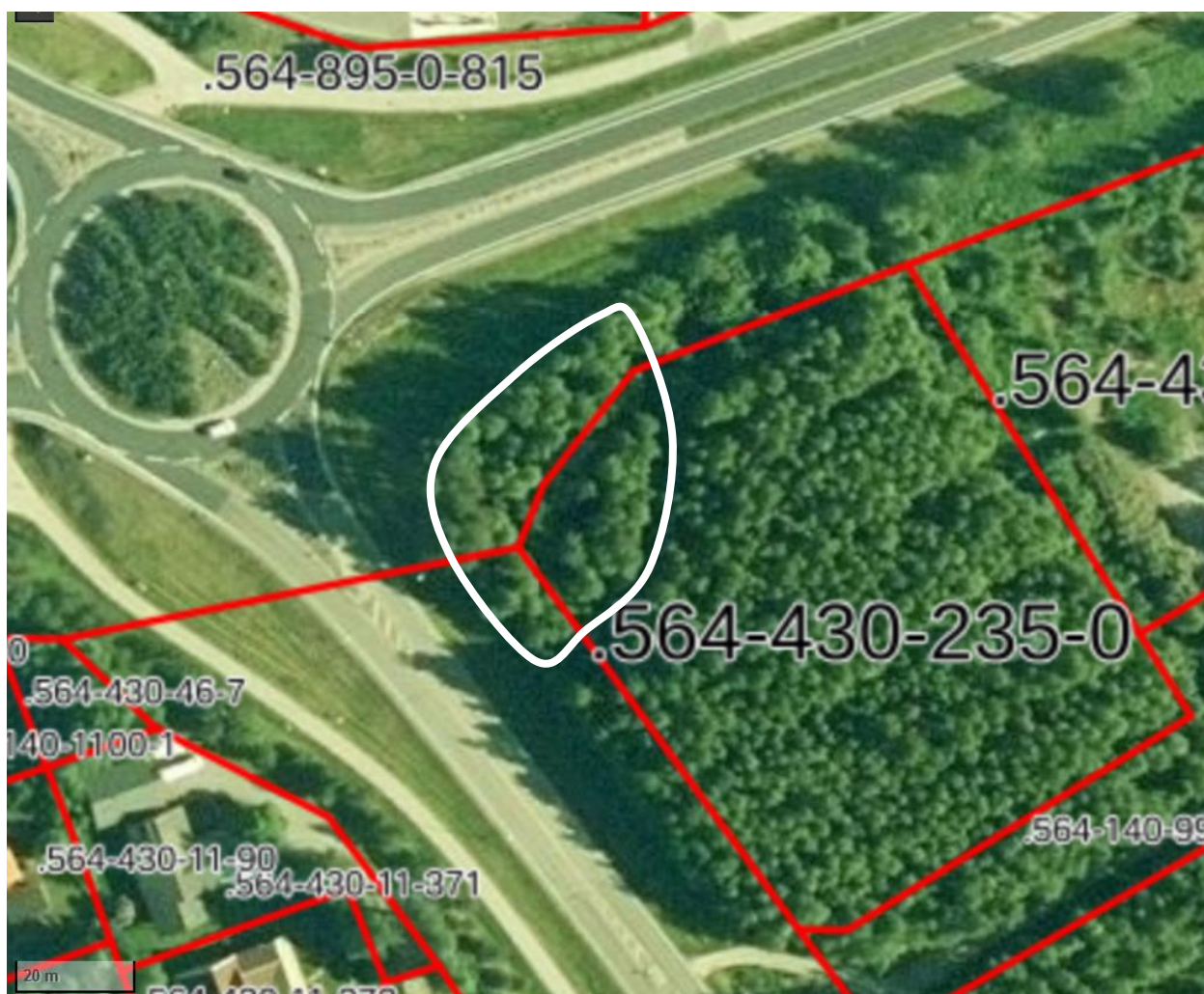
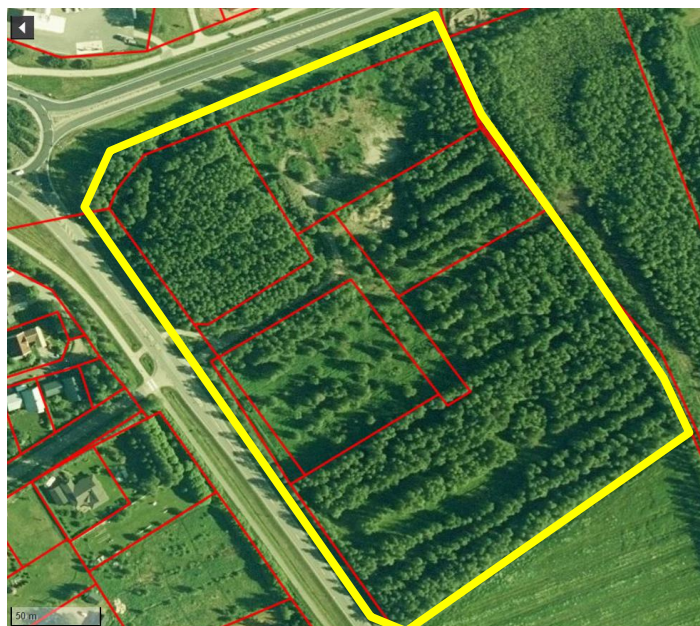
Aluetta luonnehtivat merkittävät ihmisvaikutukset: Lentokentäntie ja Oulunsalon asutusta pohjoispuolella, Kempeleentie ja Oulunsalon asutusta länsipuolella puolella sekä Vihiluodon yritysalue itäpuolella. Yritysalueella puustoa on avohakattu ja rakenteilla on katutöitä. Kuivatustilanteen parantamiseksi Salmiojaa on ruopattu suunnittelualan keskiosan alueella. Lentokentäntie on vilkkaasti liikennöity. Alueella on myös luoteisosan iso teollisuus- ja toimistokiinteistö, avohakatut alueet sekä jo kauan sitten maatalouskäytöstä poistuneet pellot.

Selvitysalueen ulkopuolella, koillis-itäpuolella sijaitsee Kempeleenlahden ranta SCI/SPA-suojelualue (FI1103000). Se on Lentokentäntien pohjoispuolella ja lähimmillään 1 km:n päässä. Lisäksi 700 m pohjoiseen sijaitsee pieni yksityismaan suojelualuekiinteistö. Selvitysalueella ei ole muinaisjäännöksiä (Paikkatietoikkuna.fi, tiedot haettu 9.10.2019)

Kuva 4. Selvitysalueen kolme osa-aluetta.

3.1 Osa-alue 1

Kuva 5. Osa-alue 1:n rajaus ja sillä alueella tavattu paikallisesti arvokas luontokohde.

Osa-alueen luoteiskulmassa on paikallisesti arvokkaana pidettävä pieni lehtomaisen kankaan kuvio, joka on rajattu kuvan 5 alakuvaan valkoisella viivalla. Puusto on jossain määrin luonnontilaisen kaltaista tiheikköjen ja aukkojen vuorotteleva ja siellä on rinnankorkeuslähimitaltaan 25 cm koivuja, 15-25 cm kuusia ja yksittäisiä 35 cm mäntyjä. Isomman puuston alla on pienempää lehtipuustoa. Se on ympäristöstään poikkeava puustorakenteensa takia ja sijaitsee teiden ja liikenneympyrän vieressä, minkä vuoksi se olisi hyvä säilyttää ensisijaisesti maisemakohteena.

Pääosa alueesta on jo melko kauan sitten maatalouskäytöstä pois jäänyttä aluetta. Puusto on pääosin rinnankorkeuslähimitaltaan 10-30 cm koivua ja yksittäin kasvavaa 5-15 cm haapaa ja kuusta. Puusto on levinnyt ja kasvanut luontaisen sukkession mukaisesti ja sitä esiintyy paikoin melko tiheästi entisten peltojen sarkojen reunoissa. Sarkojen keskiosaan puustoa ei ole tullut kovin paljon tiheän heinäkavillisuuden vuoksi. Lahopuuta on vähän ja sekin on lähinnä riukumaista koivua.

Osa-alueen itäreunan pohjoisosassa, lähellä Salmiojaa on pienialaisesti tiheää, osin ryteikkömäistä pensaikko- ja lehtipuuston vallitsemaa aluetta ja sillä on joitain luonnonmetsän piirteitä, vaikka puusto onkin nuorta. Alue vaikuttaa olleen maatalouskäytön ulkopuolella, mutta kuitenkin sitä on käsitelty.

Osa-alueen pohjoisosassa on entisen lääketehaan alue, jolta on purettu pois rakennukset. Siellä on nykyisin maa-aineiskasoja.

Osa-alueella ei ole viitasammakolle sopivia lisääntymis- ja levähdysalueita. Tällä kohdin Salmioja on osin luonnontilassa. Se on osin tiheän kasvillisuuden peittämää. Vesisyvyys on matala, joten sen sopivuus viitasammakon talvehtimisalueeksi vaikuttaa olevan huono.

3.2 Osa-alue 2

Kuva 6. Osa-alue 2:n rajaus.

Osa-alue 2 on maatalouskäytössä olevaa aluetta, jossa osa alueesta on tällä hetkellä nurmiviljelyssä ja osa viljapeltona.

Osa-alueen kohdalla Salmiojaa on ruopattu voimakkaasti itäpuolen Vihiluodon yritysalueen kuivatustilanteen parantamiseksi, joten sen luontoarvot on menetetty pitkäksi aikaa. Ruoppauksen myötä vesisyvyys on kasvanut aiemmasta, mutta uoman pohja on todennäköisesti niin kova, että viitasammakot eivät pysty kaivautumaan mihinkään pohjaliejuun, joten se ei soveltune talvehtimisympäristöksi.

3.3 Osa-alue 3

Kuva 7. Osa-alue 3:n rajaus ja siellä sijaitseva paikallisesti arvokas luontokohde.

Osa-alue 3 on metsävaltaista aluetta ja **sen pohjoisosassa sijaitsee paikallisesti arvokas pieni metsäkuvio, joka on rajattu kuvaan 7 valkoisella viivalla.** Kohde on tuoretta kangasta, jossa puustossa vallitsevat rinnankorkeuslöpimitaltaan 25-30 mänty, 5-20 cm koivu ja kuusi. Puustossa on luonnonmetsän piirteitä: se on monilajista, latvuskorkeudeltaan monijaksoista, siellä esiintyy tiheikköjä ja pieniä aukkoja. Lahopuuta on arviolta 5 m³/ha eli enemmän kuin tavallisessa talousmetsässä, mutta selvästi vähemmän kuin jo pitempään kehittyneessä luonnonmetsässä. Lahopuu on pääosin löpimitaltaan 5-15 cm koivua pysty- ja maapuuna sekä eri lahoasteina. Metsäalue on pieni kaistale pellon ja Kempeleentien välissä, mutta sopiva ekologisen käytävän osaksi pohjoispuolella olevan pienen kiilamaisen lehtipuuvaltaisen tuoreen kankaan ja lehtomaisen kankaan metsikön sekä eteläpuolen yksityismaan kiinteistöllä sijaitsevan tuoreen kangasmetsän välissä.

Osa-alueen eteläosassa on yksityismaan kiinteistö. Sen puusto on varttunutta havupuuvaltaista metsää, jota on hoidettu. Siellä puusto on enemmän latvuserrokseltaan yksijaksoista, isot puut tasavälein ja lahopuuta ei juurikaan ole.

Tällä alueella ei ole vaikutusta olevan viitasammakolle sopivia lisääntymis- ja levähdysalueita.

4 KIRJALLISUUS

Raunio, A., Schulman, A. & Kontula, T. (toim.) 2008b: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus – Osa 2. Luontotyyppien kuvaukset. – Suomen ympäristö 8/2008:1– 572.

Söderman, T. 2003: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi – kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa. – Ympäristöopas 109:1–196.